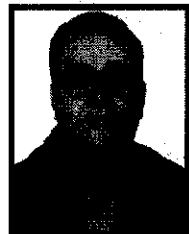

خاور میانه در مسیر تغییرات جدید

شهراد اثنی عسری
روزنامه نگار و کارشناس علوم سیاسی

تبدیل شود. از سوی دیگر در پی افشاگری‌های خدام علیه دولت بشار اسده احتمال افزایش تیرگی مناسبات لبنان با سوریه وجود دارد.

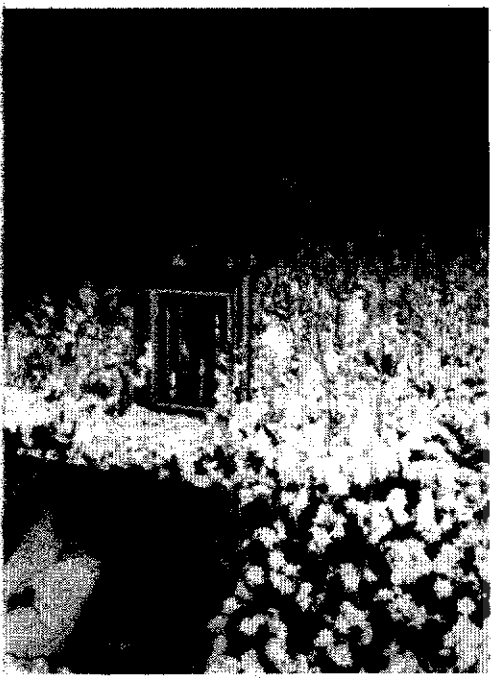
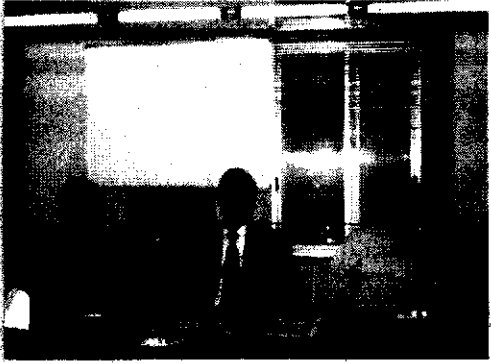
وضعیت سوریه نیز دست کمی از لبنان ندارد، به ویژه پس از افشاگری‌های اخیر خدام علیه دولت اسد و تقاضا برای سرنگونی رژیم سوریه از سوی وی، فشارهای بین المللی برای شفاف کردن مساله ترور رفیق حریری بر این دولت زیاد شده، به گونه‌ای که تحلیل گران سال جدید میلادی را سال امتیاز دادن سوریه عنوان کرده‌اند.

در حالی که سوریه با قطعنامه شورای امنیت و فشار بین المللی برای همکاری نزدیک با هیات تحقیق روبه‌رو است و آمریکا نیز آن را به تروریسم متهم کرده، اتهامات خدام ضربه‌ای دیگر به موقعیت حکومت این کشور وارد کرده است. به نظر می‌رسد با تضعیف موقعیت بین المللی سوریه و خروج از لبنان پس از ترور رفیق حریری، معاون سابق رییس جمهوری سوریه، موقعیت را برای وارد کردن ضربات اساسی به بشار اسد به امید بازگشت دوباره به صحنه سیاسی، مناسب دانسته است.

از سوی دیگر در جبهه مخالف اعراب در اسرائیل تحولات عمیقی در حال وقوع است. پس از سکتته شارون سرنوشت سیاسی این کشور در وضعیت مبهمی قرار گرفته است. اگر چه "المرت" کفیل نخست‌وزیری و ریاست موقت حزبی کادیما را عهده‌دار شده اما این رژیم به زمان زیادی برای غلبه بر مشکلات ناشی از نبود شارون نیاز دارد. به اعتقاد تحلیل گران با توجه به انتخابات آینده اسرائیل (کنست) و نبود شارون، سرنوشت صلح با فلسطینیان سوالات زیادی را بر انگیزخته و مشخص نیست که این روند از این پس چگونه ادامه خواهد یافت؟ مدتی است که محافل سیاسی اسرائیل در حال گمانه‌زنی در باره سیاست‌های آینده این رژیم و تعیین تکلیف حزب "کادیما" هستند. برخی شیمون

گروه بندی متنوع سیاسی در لبنان، تیرگی روابط این کشور با سوریه در پی ترور رفیق حریری، افشاگری‌های عبدالحمیم خدام علیه دولت سوریه مبنی بر تهدید مقام‌های لبنانی، بحرانی شدن وضعیت سوریه با توجه به فشارهای بین المللی، سکتته آریل شارون نخست وزیر اسرائیل، آماده باش نیروهای اسرائیلی در مرز فلسطین و لبنان، آرایش نیروهای سیاسی جدید در اسرائیل و... همگی معادلات و مناسبات قدرت را در منطقه‌ی خاور میانه بسیار سخت و پیچیده کرده، به گونه‌ای که احتمال بروز مجدد جنگ‌های داخلی در لبنان و فلسطین اشغالی با توجه به تحولات سیاسی رژیم اسرائیل دور از ذهن نیست.

در کشور لبنان در حالی که بین حزب سوسیالیست ترقی خواه به رهبری ولید جنبلاط و جریان "المستقبل" به رهبری سعد حریری ائتلافی تشکیل شده، برخی از وزیران حزب الله و جنبش امل به خروج از دولت لبنان و استعفا از سمت‌های خود، مقامات این کشور را تهدید کرده‌اند اما در عین حال رییس فراکسیون جنبش حزب الله مجلس لبنان با اعلام آمادگی برای گفت‌وگو با سایر گروه‌ها، خواهان حل و فصل اختلافات شده است. جنبش امل نیز در موضع گیری‌های خود اعلام کرده که اجازه نخواهد داد لبنان به تویی در دست سیاست گذاران بین المللی

پرز را جانشین شارون در این حزب می‌دانند. اما اگر وی به رهبری حزب "کادیم" دست یابد، احتمال این که این حزب جدیدالتاسیس دچار انشعاب شود یا برخی از شخصیت‌های محوری آن کناره‌گیری کنند، زیاد است.

خاورمیانه در مسیر تغییر

در هر حال غیبت شارون در صحنه اسرائیل علاوه بر تاثیر گذاری بر روند انتخابات فروردین ماه و آرایش سیاسی گروه‌ها، پیامدهایی را برای فلسطین به دنبال خواهد داشت. عدم شفافیت احزاب و نبود توازن قوا در اسرائیل پس از شارون معادلات قدرت را دستخوش دگرگونی خواهد کرد. "ناتانیاهو" رهبر جدید حزب لیکود بدون شک بیشترین فایده را از نبود شارون می‌برد اما در عین حال بعید به نظر می‌رسد بتواند اکثریت کرسی‌های پارلمان را از آن خود کند. اما آنچه که مسلم است آن است که صحنه سیاسی اسرائیل پس از شارون تبدیل به صحنه ظهور ائتلاف‌های جدید خواهد شد که این ائتلاف‌ها یا بر محور احزاب افراطی مانند لیکود شکل می‌گیرد که در صورت چنین احتمالی، باید در انتظار موج جدیدی از خشونت‌ها در منطقه باشیم و یا ائتلاف‌های مورد اشاره را باید پیرامون حزب کارگر اسرائیل در نظر بگیریم که البته این رخداد نیز جوابگوی تحولات آینده نخواهد بود.

در نهایت با توجه به آن که سال جدید میلادی یا بازتعریف جدیدی از خاورمیانه آغاز شده است، بحران داخلی در اسرائیل نیز نیاز به تعریف جدید دارد، اما حذف یک شخصیت سیاسی مشهور در این کشور می‌تواند تاثیر عمیقی بر کارکردهای سیاسی آینده این رژیم بر جای گذارد. هم اکنون با توجه به سیاست‌های معتدل تر شارون نسبت به سایر مسوولان این رژیم، امکان آغاز رویکردهای افراطی تر به ویژه یا پیروزی جنبش حماس در انتخابات پارلمانی فلسطین، از سوی رهبران جدید اسرائیل متصور است.

به این ترتیب می‌توان پیش‌بینی کرد خاورمیانه دوران تازه‌ای از تغییر و تحولات سیاسی را تجربه خواهد کرد که این وضعیت بدون شک بر سیاست خارجی آمریکا در این منطقه و نیز عراق تاثیرگذار خواهد بود، زیرا تا قبل از سکنه شارون، آمریکا به کمک او تا حدی می‌توانست بر وضعیت مناطق و سرزمین‌های فلسطین اشغالی مدیریت کند، اما با مشکلاتی که هم‌اکنون در عراق با آن روبه‌رو است و نیز خلاء ناشی از نبود شارون، واشنگتن را لزوماً به سمت اتخاذ رویکردها و استراتژی‌های جدید سوق

صحنه سیاسی اسرائیل پس از شارون تبدیل به صحنه ظهور ائتلاف های جدید خواهد شد

خواهد داد. بنابراین بهترین و مناسب‌ترین واژه‌ای که می‌توان برای وضعیت کنونی و آینده خاورمیانه در نظر گرفت، تغییر مناسبات قدرت و اعمال سیاست‌های تازه برای مدیریت بر این منطقه استراتژیک و بحران زده است، به عبارتی ساده‌تر، خاورمیانه در مسیر تغییرات تازه گام بر می‌دارد. جمعی از روزنامه‌نگاران کشور دی ماه امسال در سفری به سوریه و لبنان در گفت‌وگو با مقامات و مسوولین این دو کشور تحولات جاری را بررسی کردند.

سوریه با ۱۸ میلیون نفر جمعیت، ساختاری حزبی دارد و اقتصاد آن مبتنی بر کشاورزی است. دمشق پایتخت این کشور در جنوبی‌ترین نقطه آن قرار دارد به طوری که با فلسطین اشغالی حدود ۲۵ کیلومتر فاصله دارد. دمشق پس از جنگ ۱۹۶۷ عراب و اسرائیل نزدیک‌ترین کشور عرب به اسرائیل به شمار می‌رود.

دمشق در نزدیکی بلندی‌های جولان واقع است که اسرائیل در سال ۱۹۸۰ آن را به خاک خود متصل کرد.

یکی از شهرهای ستم‌دیده سوریه "قیطره" نام دارد که در سال ۱۹۶۷ توسط اسرائیل اشغال و در سال ۱۹۷۳ به صورت کاملاً ویران شده آزاد شد. در طول عبور از این شهر ویران شده، آثار گلوله، خمپاره و تانک بر تمامی ساختمان‌ها کاملاً مشهود است. در حال حاضر این شهر خالی از سکنه است و هیچ بازسازی در آن صورت نگرفته تا به عنوان یک سند از آثار جنایات اسرائیل به روی بازدیدکنندگان باز باشد.

اسرائیل که منطقه جولان را همواره به عنوان "سرزمین موعود" خود می‌شمارد، در حمله به این منطقه کوشید آثار به جای مانده از کوش‌های باستانی را به تمدن یهودی‌ها نسبت دهد، در حالی که معلوم شد این آثار متعلق به سوری‌ها است.

مردم سوریه نیز همانند لبنان تسلیم فشارهای اسرائیل نشده و همچنان بر حاکمیت ملی و اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت تاکید دارند. در طول عبور از مسیر بیروت به دمشق نیروهای حافظ صلح سازمان ملل (UN) معروف به کلاه آبی‌ها که بیشتر آنها را بلژیکی‌ها تشکیل می‌دادند، حضور چشمگیری داشتند.

اعضای هیات در دمشق با وزیر اطلاع‌رسانی سوریه دیدار و گفت‌وگو کردند. دکتر مهدی "دخل‌الله"، در این دیدار عقب‌نشینی نیروهای اسرائیل را نتیجه مقاومت مردم دانست وی در باره پرونده ترور رفیق حریری نخست‌وزیر لبنان گفت: هدف از این جنایت ایجاد شکاف و اختلاف بین سوریه و لبنان و تضعیف سطح روابط آنهاست. اگر قرار باشد مبنای کار کمیته حقیقت‌یاب متکی بر فرضیات سیاسی باشد، مشکل موجود تلاطم خواهد یافت اما اگر این کمیته به صورت حرفه‌ای و مستقل به کار خود ادامه دهد، به نتایج موفقیت‌آمیز دست خواهد یافت.

وی با اشاره به این که سوریه خواهان کشف حقیقت در باره این ترور است، به پرسش خبرنگار ما درخصوص تیره‌گی روابط سوریه و لبنان و چگونگی حل آن این گونه پاسخ داد: "مشکل ما در این کشور به برخی از شخصیت‌های لبنانی بازمی‌گردد نه کشور لبنان به طور خاص. اگر برخی می‌گویند روابط ما با لبنان بحرانی است، یک لفظ مجازی به کار می‌برند، زیرا ما با لبنان مشکلی نداریم، بلکه بحران واقعی میان خود لبنانی‌هاست. برخی تا ایل ۲۰۰۵ در سوریه دستاویزی برای اختلافات موجود و دامن زدن به آن استفاده کنند. ما در لبنان دستاوردهای زیادی

داشتیم. پایان دادن به جنگ آزادسازی جنوب این کشور از نیروهای اسرائیل و بازسازی نهادها و سازمان‌ها در لبنان.

سخنان "مهدی دخل الله" در حالی بیان می‌شود که عبدالخلیم خدام معاون پیشین رییس جمهوری سوریه با اعلام جدایی از دولت بشار اسد، مسوولان این کشور را به تلاش برای قتل رفیق حریری و ولید جنبلاط متهم کرده است. شبکه خبری العربیه مدتی پیش به نقل از خدام بشار اسد را به ارتکاب اشتباهات پیاپی متهم کرده بود. این در حالی است که رییس جمهور و مجلس سوریه ضمن رد اتهام‌های خدام، خواهان محاکمه وی به اتهام خیانت به سوریه شدند.

بشار اسد در گفت‌وگو با یک هفته نامه چاپ مصر (الاسبوع) خدام را به توطئه علیه خود متهم کرد و گفت: وی به عنوان رییس جمهوری سوریه در برابر هیات تحقیق سازمان ملل متحد ظاهر نخواهد شد. بشار اسد افزود: هدف از انتشار مطالب خدام علیه من در باره ترور حریری، آرایه یک بازی آشکار است و چنین اتفاقی هرگز رخ نداده است، زیرا در آخرین ملاقات من با حریری شخص دیگری حضور نداشته بنابراین معلوم نیست این اتهام‌ها چگونه مطرح می‌شود؟

وضعیت مطبوعات سوریه

آزادی بیان و انتقاد از دولت بنا به گفته مسولان وزارت اطلاع‌رسانی سوریه در این کشور آزاد است، به گونه‌ای که حدود یکصد نشریه هفتگی و ماهانه توسط بخش خصوصی منتشر می‌شوند که انتقادهای شدیدی از دولت می‌کنند و هیچ نظارتی نیز بر آنها اعمال نمی‌شود. قانون جدید رسانه‌های این کشور در حال تدوین است و به زودی به اجرا در خواهد آمد. طبق این قانون بخش خصوصی می‌تواند شبکه‌های ماهواره‌ای تأسیس کنند.

بزرگ‌ترین روزنامه‌های سوریه "الثوره" با ۷۰ هزار تیراژ روزنامه "تشرین" با ۵۰ هزار و روزنامه "البعث" نیز ۴۰ هزار نسخه در روز منتشر می‌شوند. البعث ارگان حزب بعث سوریه است که حدود ۵۲ درصد پارلمان این کشور را در اختیار دارد. نظام سیاسی این کشور سکولار است و ۱۴ درصد جمعیت آن را مسیحی‌ها تشکیل می‌دهند.

زنان در پست‌های مدیریتی سوریه حضوری پررنگ دارند به گونه‌ای که حدود ۱۱ درصد پارلمان این کشور را نمایندگان زن تشکیل می‌دهند. همچنین دو وزیر زن، سه سفیر زن و چند پست مدیر کلی را نیز زنان از آن خود کرده‌اند.

با دعوت رییس اتحادیه روزنامه‌نگاران سوریه،

در مراسم گشایش نمایشگاه مطبوعات دمشق شرکت کردیم. در این نمایشگاه که در محل وزارت اعلام سوریه افتتاح شد، روزنامه‌های قدیمی سوریه که از سال ۱۹۳۷ میلادی منتشر شده‌اند در معرض دید همگان قرار داشت. روزنامه البعث اولین نسخه‌اش در سال ۱۹۴۶ یعنی پس از پایان جنگ جهانی دوم به سردبیری "میشل علق" منتشر شد که این نسخه نیز در نمایشگاه توجه زیادی از مدعوین را به خود جلب کرد.

گفت‌وگو با رییس سندیکای روزنامه‌نگاران سوریه

دکتر "صابر فلهوط" رییس اتحادیه روزنامه‌نگاران سوری در جلسه پرسش و پاسخی که با حضور خبرنگاران ایران و سوریه برگزار شد، به پرسش‌های حاضرین پاسخ داد.

وی به آزادی بیان و مطبوعات این کشور اشاره کرد و گفت: نشریات در این کشور بدون سانسور و محدودیت منتشر می‌شوند.

در این نشست خبرنگار ما از "فلهوط" پرسید: با توجه به روند مذاکرات صلح خاورمیانه و پیچیدگی‌های مناسبات سوریه و لبنان، آیا ایستادگی این دو کشور در برابر اسرائیل می‌تواند مانع از تحقق پروژه خاورمیانه بزرگ شود؟ وی پاسخ داد: اگر ما مطمئن نباشیم که مقاومت‌های ما در برابر توسعه طلبی‌های اسرائیل نتیجه نمی‌دهد، مسلماً خود را به زحمت نمی‌انداختیم و فداکاری نمی‌کردیم. پروژه خاورمیانه بزرگ خطای استراتژیک آمریکا است و به نفع تمدن غرب نخواهد بود، بلکه علیه اعراب و مسلمانان است. ما معتقدیم این پروژه با ناکامی مواجه خواهد شد.

موضع‌گیری سخنگوی وزارت اعلام سوریه

دولت سوریه افکار عمومی این کشور را برای تحریم احتمالی شورای امنیت سازمان ملل متحد آماده کرده است. دکتر "نظار" سخنگوی وزارت اطلاع‌رسانی سوریه در ارزیابی خود از تحولات اخیر خاورمیانه به ویژه بحرانی شدن مناسبات با کشور لبنان گفت: ما از اتهام‌های اخیر که در پی ترورهای سیاسی در لبنان به سوریه وارد شده، خلاص نمی‌شویم. ما در این کشور ۱۳ هزار رکنه دادیم و بازسازی جنوب لبنان را آغاز کردیم، حتی صد میلیون دلار بدهی این دولت را طی دو ماه قبل پرداخت کردیم، اما پس از ترور رفیق حریری و جنجال تبلیغات غرب علیه ما، این گونه تصویرسازی شد که دولت

وزیر اطلاع‌رسانی سوریه: مشکل ما با لبنان به برخی از شخصیت‌های این کشور باز می‌گردد

سوریه در حال سقوط است که متأسفانه بسیاری از لبنانی‌ها نیز با این تصور، برگ‌های برنده خود را سوزاندند و آماده استفاده از این فضا علیه سوریه شدند. وی که به پرسش خبرنگار ما پاسخ می‌داد، افزود: هدف از توطئه‌های اخیر، تغییر در جغرافیای سیاسی خاورمیانه است.

سخنگوی وزارت اطلاع‌رسانی سوریه با اشاره به این که نباید بین اوضاع سیاسی و اجتماعی تفاوت قایل شد اظهار داشت: پرچم ما در لبنان از سوی برخی گروه‌ها سوزانده شد و در آرامگاه حریری به ما دشنام می‌دهند، اما ما روابط خوبی با همسایگان خود داریم و ارزش‌های منطقه‌ای به سادگی قابل حذف نیست.